

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภายหลังการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญ และประเทศไทยได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เป็นต้นมาซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นที่ยอมรับว่ามีความเป็นประชาธิปไตยอย่างสูงสุด โดยมุ่งเน้นความต้องการของประชาชนเป็นหลัก มีความเสมอภาคในการมีส่วนร่วมของประชาชน จากรัฐธรรมนูญทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างขององค์กร และมีการแก้ไขกฎหมาย ระเบียบการและการประกาศใช้เช่น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ซึ่งได้กำหนดหลักการจัดการศึกษาในมาตรา 8(2) ว่าให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สาธารณะสำคัญและเหตุผลในมกตมานี้ก็คือ ประชาชนทุกคนหรือทุกส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (ALL FOR EDUCATION) ซึ่ง วิชัย ตันศิริ (2542 : 54 – 55) ได้ให้ความหมายของคำว่า EDUCATION FOR ALL และ ALL FOR EDUCATION ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติว่าเป็น “การศึกษาเพื่อปวงชน” และ “ปวงชนเพื่อการศึกษา” และได้อธิบายความในมาตรา 8(2) นี้ว่าเป็นหลัก ALL FOR EDUCATION ซึ่งให้สังคม มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามแนวทาง ในมาตรา 43 ของรัฐธรรมนูญมาพิจารณาและยังวางเงื่อนไขให้องค์กรชุมชน องค์กรต่างๆ ในสังคมได้มีส่วนร่วมในการจัด ผลิต จัดจำหน่าย กำหนดแนวทางพัฒนาเทคโนโลยีของการสื่อสารเพื่อการศึกษา ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น มิใช่เฉพาะรัฐเท่านั้นที่ผู้จัดการศึกษาโดยการส่งเสริมให้บุคคลในครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนา องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา(กรมสามัญศึกษา, 2542 : 66 - 67)ในรายงานการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา ปีพุทธศักราช 2543 ได้มุ่งเน้นให้ ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการบริหารและจัดการศึกษา โดยเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการมีส่วนร่วมเป็นการแสดงความรู้สึก ที่มีเจตนาในการมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของ มีความรู้สึกรับผิดชอบในความสำเร็จ และมีส่วนร่วมในฐานะมีส่วนได้ส่วนเสียในการปฏิบัติงานร่วมกัน

ในพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมไว้หลายมาตรา เช่น มาตรา 9(6) มาตรา 24(6) มาตรา 29 มาตรา 57 และมาตรา 58 (2) ซึ่งในแต่ละมาตราดังกล่าว ได้กล่าวเน้นถึงการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและ

สถาบันสังคมอื่น มีส่วนร่วมในการบริหารการจัดการศึกษา จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นทุกที่ ทุกเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ ให้สถานศึกษาร่วมมือกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรมมีการแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร รู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการรวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนโดยให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การพัฒนาระหว่างชุมชนให้หน่วยงานการศึกษา ระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชน ให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยนำประสบการณ์ความรู้ความชำนาญและภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคล ดังกล่าวมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาและยกย่องเชิดชูผู้ส่งเสริมสนับสนุนการศึกษา ให้บุคคลในครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ระดมทรัพยากรเพื่อ การศึกษา โดยผู้จัดมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่น ให้แก่ สถานศึกษาและมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสม และความจำเป็น เพื่อให้เหมาะสมกับคำว่า “การศึกษาเพื่อปวงชน และ ปวงชนเพื่อการศึกษา” อย่างแท้จริง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 40 ของพระราชบัญญัติ ดังกล่าวระบุว่า ให้มีคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาของแต่ละสถานศึกษา เพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมกิจการของสถานศึกษา ประกอบด้วยผู้แทนผู้ปกครองผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการสรรหา การเลือกประธานและกรรมการ วิธีการดำรงตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่งให้เป็นไปตามที่กระทรวงกำหนด ให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการ สาระสำคัญของระเบียบนี้อยู่ที่องค์ประกอบ โครงสร้าง วิธีการสรรหา และสัดส่วนของคณะกรรมการ คือ

ผู้แทนผู้ปกครอง : ผู้แทนครู : ผู้แทนองค์กรชุมชน : ผู้แทนองค์กรส่วนท้องถิ่น : ผู้แทนศิษย์เก่า : ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้บริหาร รวมแล้วไม่เกิน 15 คน โดยผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการโดยตำแหน่ง การเลือกประธานกรรมการให้เลือกมาจากกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญที่จะต้องเลือกกันเป็นพิเศษ เพื่อทำหน้าที่เสริมสร้างความเจริญให้กับโรงเรียน

ดังนั้นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นผู้มีความสำคัญในการมีส่วนร่วมในการจัดส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาการศึกษา เพราะได้รับเลือกสรรมาจากบุคคลหลายกลุ่ม

หลายระดับที่จะจัดส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาการศึกษาไปสู่เป้าหมายตามบทบาทหน้าที่ที่ระบุไว้ในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2543 และเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ในประเด็นที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนหรือคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการจัดการศึกษาด้านหลักการศึกษา ในพระราชบัญญัติดังกล่าวได้มีแนวทางปฏิบัติอย่างจริงจัง ชัดเจนในภาพรวม ซึ่งผลการวิจัยคาดว่าจะนำไปสู่พันธกิจ ตามนโยบายของกรมสามัญศึกษา ปีงบประมาณ 2545 ในด้านส่งเสริมสนับสนุนการให้บริการการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเสมอภาคทั่วถึงทุกกลุ่มเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียนให้ได้คุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา และมีความเป็นไทย โดยเน้นระบบการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และปรับระบบการบริหารและจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เสริมสร้างความเข้มแข็งและความทันสมัย เน้นการกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วมและการสร้างเครือข่ายให้แก่องค์กรทุกระดับ (กรมสามัญศึกษา, 2545 : 22-23) ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ จากการสรุปผลการวิจัยในเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับมัธยมศึกษา ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ของกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา ในปีพุทธศักราช 2543 โดยเน้นศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชน 3 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษา, การมีส่วนร่วมในการบริการและการจัดการศึกษา, การมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการระดมทรัพยากรบุคคลและทรัพย์สินอื่น ๆ นอกจากนี้ยังศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ระดับมัธยมในภาพรวม พบว่า

1. ประเด็นการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษา ต้องให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกำหนดรูปแบบและวิธีการ ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน โดยรัฐลดบทบาทจากการควบคุมมาเป็นการส่งเสริม สนับสนุน ทางกระจายอำนาจในการจัดการศึกษาให้กับประชาชนเองทุก ๆ ด้านและให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในจุดต่างๆ เพื่อเป็นผลดีในแง่จัดการศึกษาอย่างแท้จริงเพราะชุมชนได้มีโอกาสเสนอปัญหาที่ต้องการ ไม่ใช่โรงเรียนผลิตนักเรียนมุ่งแต่วิชาการอันเป็นสากล แต่ไม่สามารถแก้ปัญหาในชุมชนได้ โดยเฉพาะปัญหาในแง่อาชีพ

2. ประเด็นของการมีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารงบประมาณ การจัดองค์กร การแบ่งสายงานและการบริหารบุคคล ด้านวิชาการ มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรท้องถิ่น เป็นวิทยากรในชั้นเรียน อย่างไรก็ตามยังพบว่า ด้านแนวคิด การปฏิบัติงาน เป็นไปตามกระแสพัฒนาแบบทันสมัย องค์กรชุมชนยังไม่มีส่วนร่วมในการวางแผนติดตามประเมินผลอย่างแท้จริง

3.ประเด็นการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับระดมทรัพยากรบุคคล และทรัพยากรอื่นๆ พบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับสูง โดยเข้ามาบริจาคทรัพย์สินและวัสดุอื่นให้แก่สถานศึกษา ร่วมเป็นวิทยากรท้องถิ่น ให้ทุนการศึกษานักเรียน ตั้งองค์กรเพื่อสนับสนุนโรงเรียนและนำทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ อย่างไรก็ตามยังพบว่า มีปัญหาอุปสรรคในเรื่องเศรษฐกิจของชุมชนมากกว่าประเด็นอื่น

ในประเด็นการจัดการศึกษาของชุมชน ระดับมัธยมศึกษาในภาพรวม พบว่า ประชาชนชุมชนยังมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับต่ำ มีอิสระในการบริหารจัดการค่อนข้างน้อย ขาดความร่วมมือและสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การมีส่วนร่วมส่วนใหญ่เป็นไปในลักษณะสนับสนุนทรัพยากร ชุมชนยังไม่สามารถเข้ามามีบทบาทในการร่วมคิดริเริ่ม ร่วมวางแผนและประเมินผลได้ นอกจากนี้โรงเรียนมักให้ชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมบางกิจกรรมเท่านั้น คณะกรรมการสถานศึกษาควรมีบทบาทในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อจัดการศึกษาให้ผู้เรียน มีความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐานในการดำรงชีพ รู้จัดพึ่งตนเอง มีปัญญา มีคุณธรรม มีความคิดสร้างสรรค์ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข นำไปสู่การพัฒนาชุมชนที่เข้มแข็งและยั่งยืน ดำรงไว้ซึ่งดุลยภาพแห่งภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาอันเป็นสากล ผลสุดท้ายโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก จะเป็นสถาบันการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เป็นของชุมชน โดยชุมชนและเพื่อชุมชนอย่างแท้จริง โดยเน้นให้ชุมชนและคณะกรรมการสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาความมีบทบาทหน้าที่อย่างแท้จริงต่อไป

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดพิษณุโลก มองเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบบทบาทที่สอดคล้องกับทฤษฎีปฏิบัติจริง ในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดพิษณุโลก ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2543 และแก้ไขปรับปรุง ฉบับที่ 2 พุทธศักราช 2543 ทั้งนี้เพื่อนำผลการวิจัยเป็นพื้นฐานในการแก้ปัญหา ปรับปรุงการทำงาน พัฒนางานร่วมกับผู้บริหาร ครู อาจารย์ของสถานศึกษาและชุมชนให้มีประสิทธิภาพ เป็นแนวทางที่จะกำกับ ส่งเสริม พัฒนากิจการของสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก เพื่อการพัฒนาสถานศึกษา บุคลากรในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทที่คาดหวังกับการปฏิบัติจริงในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับบทบาทที่คาดหวังกับการปฏิบัติจริงในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดพิษณุโลก จำแนกตาม อาชีพ วุฒิการศึกษา กลุ่มผู้แทนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและขนาดของโรงเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษามบทบาทที่คาดหวังกับการปฏิบัติจริงของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดพิษณุโลก ตามบทบาทหน้าที่ในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2543 และแก้ไขปรับปรุง ฉบับที่ 2 พุทธศักราช 2543 ทั้ง 12 ด้าน โดยรวบรวมเหลือ 6 ด้าน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดพิษณุโลกปีการศึกษา 2545 จำนวน 605 คน ประกอบไปด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง จำนวน 82 คน ผู้แทนครู 83 คน ผู้แทนองค์กรชุมชน 82 คน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 82 คน ผู้แทนศิษย์เก่า 76 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ 157 คน และผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 43 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มผู้แทนในกลุ่มต่างๆของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดพิษณุโลก กำหนดจากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ เกรซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan)

3. ตัวแปรที่วิจัย

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกรายละเอียดได้ดังนี้

3.1.1 อาชีพ จำแนกเป็น ข้าราชการ ค้าขาย เกษตรกร รับจ้างทั่วไป

3.1.2 วุฒิการศึกษา จำแนกเป็น ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี

สูงกว่าปริญญาตรี

3.1.3 กลุ่มผู้แทนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกเป็น ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้บริหารสถานศึกษา

3.1.4 ขนาดของโรงเรียน จำแนกเป็น โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ บทบาทที่คาดหวังกับการปฏิบัติจริงในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้ง 6 ด้าน คือ

3.2.1 ด้านกำหนดนโยบาย ให้ความเห็นชอบ กำกับติดตามแผนพัฒนา แผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา รวมทั้งกำกับติดตามการดำเนินงานของสถานศึกษา

3.2.2 ด้านให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้อง กับความต้องการของท้องถิ่น เสนอแนะแนวทางและการมีส่วนร่วม ในการบริหารจัดการ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารบุคคล และด้านบริหารทั่วไปของสถานศึกษา

3.2.3 ด้านส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการ ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงมีคุณภาพได้มาตรฐาน รวมทั้งส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็ก พิกัดเด็กด้อยโอกาสและเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ได้รับความพัฒนาเต็มตามศักยภาพ

3.2.4 ด้านส่งเสริมให้มีกระบวนการเพื่อการศึกษา เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตลอดจนประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยากรของชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น ตลอดจน วิทยากรภายนอก ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน รวมทั้ง การสืบสานจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรม ของท้องถิ่นและของชาติ

3.2.5 ด้านให้ความเห็นชอบ รายงานผลการดำเนินงานประจำปี ของสถานศึกษาก่อนเสนอต่อสาธารณชน

3.2.6 ด้านแต่งตั้งที่ปรึกษา หรือคณะอนุกรรมการเพื่อดำเนินการตามระเบียบนี้ตามสมควรและปฏิบัติจริงตามที่ได้รับมอบหมาย จากหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษานั้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงบทบาทที่คาดหวังกับการปฏิบัติจริงในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดพิษณุโลก

2. ทำให้ทราบถึงผลการปฏิบัติจริงในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดพิษณุโลก

ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2543 และแก้ไขปรับปรุง ฉบับที่ 2 พุทธศักราช 2543

3. เป็นแนวทางให้โรงเรียนเตรียมความพร้อม ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามบทบาทหน้าที่และนำผลมาปรับปรุงพัฒนาโรงเรียนด้านต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

สมมุติฐานในการวิจัย

1. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีอาชีพต่างกัน มีความคาดหวังและการปฏิบัติจริงในการปฏิบัติหน้าที่ไม่แตกต่างกัน
2. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคาดหวังและการปฏิบัติจริงในการปฏิบัติหน้าที่ไม่แตกต่างกัน
3. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่างกลุ่มกัน มีความคาดหวังและการปฏิบัติจริงในการปฏิบัติหน้าที่ไม่แตกต่างกัน
4. คณะกรรมการสถานศึกษาที่อยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีความคาดหวังและการปฏิบัติจริงในการปฏิบัติหน้าที่ไม่แตกต่างกัน

นิยามศัพท์เฉพาะ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หมายถึง กฎหมายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแห่งชาติที่รัฐจัดให้มีขึ้น มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 20 สิงหาคม 2542 ซึ่งเป็นวันถัดจากประกาศในราชกิจจานุเบกษา(19 สิงหาคม 2542)

บทบาทที่คาดหวัง หมายถึง ความมุ่งหวังหรือการกำหนดจะทำให้ได้ตามความคาดหวังในการกระทำตามหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่กำหนดไว้ในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2543 ใน 6 ด้าน คือ

1. ด้านกำหนดนโยบายให้ความเห็นชอบ กำกับติดตามแผนพัฒนาแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา รวมทั้งกำกับติดตามการดำเนินงานของสถานศึกษา
2. ด้านให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระหลักสูตร ให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น เสนอแนะแนวทาง และการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารบุคคลและด้านบริหารทั่วไปของสถานศึกษา

3. ด้านส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการ ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงมีคุณภาพได้มาตรฐาน รวมทั้งส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาสและเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ

4. ด้านส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตลอดจนประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยากรของชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น ตลอดจนวิทยากรภายนอก ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน รวมทั้งการสืบสานจารีตประเพณีศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ

5. ด้านให้ความเห็นชอบ รายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษา ก่อนเสนอต่อสาธารณชน

6. ด้านแต่งตั้งที่ปรึกษา หรือคณะอนุกรรมการเพื่อดำเนินการตามระเบียบนี้ ตามสมควรและปฏิบัติการอื่น ตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษานั้น บทบาทที่ปฏิบัติจริง หมายถึง การปฏิบัติงานที่ได้กระทำอยู่จริงของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2543 ใน 6 ด้านคือ

1. ด้านกำหนดนโยบาย ให้ความเห็นชอบ กำกับติดตามแผนพัฒนาแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา รวมทั้งกำกับติดตามการดำเนินงานของสถานศึกษา

2. ด้านให้ความเห็นชอบ ในการจัดทำสาระหลักสูตร ให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น เสนอแนะแนวทาง และการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารบุคคลและด้านบริหารทั่วไปของสถานศึกษา

3. ด้านส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการ ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงมีคุณภาพได้มาตรฐาน รวมทั้งส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาสและเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ

4. ด้านส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตลอดจนประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยากรของชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น ตลอดจนวิทยากรภายนอก ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน รวมทั้งการสืบสานจารีตประเพณีศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ

5. ด้านให้ความเห็นชอบ รายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษา ก่อนเสนอต่อสาธารณชน

6. ด้านแต่งตั้งที่ปรึกษา หรือคณะอนุกรรมการ เพื่อดำเนินการตามระเบียบนี้ ตามสมควรและปฏิบัติการอื่น ตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษานั้น

ด้านกำหนดนโยบาย ให้ความเห็นชอบ กำกับติดตามแผนพัฒนาแผนปฏิบัติการประจำปี รวมทั้งกำกับติดตามการดำเนินงานของสถานศึกษา หมายถึง บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่จะต้องศึกษาทำความเข้าใจปัญหาความต้องการที่แท้จริงของชุมชน ตามแนวพระพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และนโยบายต้นสังกัด เพื่อกำหนดนโยบาย ให้ความเห็นชอบการจัดทำธรรมนูญโรงเรียน กำกับติดตามแผนพัฒนาการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา รวมทั้งการให้ขวัญและกำลังใจบุคลากรในสถานศึกษา

ด้านให้เห็นชอบในการจัดทำสาระหลักสูตร ให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นเสนอแนะแนวทางและการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารบุคคล และด้านบริหารทั่วไปของสถานศึกษา หมายถึง บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่จะต้องศึกษาหลักการ จุดหมาย โครงสร้างหลักสูตรทางศึกษาระดับพื้นฐาน ให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระหลักสูตรท้องถิ่นและร่วมกับสถานศึกษาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา กำหนดมาตรฐานการบริหารงานด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคลและด้านบริหารงานทั่วไปร่วมกับสถานศึกษา โดยมีคณะกรรมการเป็นที่ปรึกษาการบริหารงานด้านต่าง ๆ

ด้านส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการ ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง มีคุณภาพได้มาตรฐาน รวมทั้งส่งเสริมให้มีครูพี่ทักษิณีเด็ก ดูแลเด็กพิการเด็กด้อยโอกาสและเด็กที่มีความสามารถพิเศษได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ หมายถึง บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่จะต้องมีส่วนร่วม ส่งเสริม สนับสนุนจัดหาทุนและอุปกรณ์การศึกษา สื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสม พัฒนาแหล่งเรียนรู้ ให้เด็กที่อยู่ในเขตบริการ เด็กพิการเด็กด้อยโอกาส เด็กที่มีความสามารถพิเศษ ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง มีคุณภาพมาตรฐานทุกด้าน ให้มีการประกันคุณภาพ ส่งเสริมอาชีพระยะสั้นให้เด็กพิการและเด็กด้อยโอกาสตามศักยภาพ รวมทั้งดูแลพิทักษ์สิทธิเด็กที่ถูกข่มเหงรังแก กดขี่ ล่วงละเมิดทางเพศ กักขังและใช้แรงงาน

เด็กด้านส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตลอดจนประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยากรของชุมชน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น ตลอดจนวิทยากรภายนอก ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน รวมทั้งการสืบสานจารีตประเพณีศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ หมายถึงบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่จะต้องมีส่วนร่วม ส่งเสริม สนับสนุน ระดมทรัพยากรด้านต่างๆ ทั้งด้านงบประมาณจากภาคองค์กรต่างๆ ให้สถานประกอบการ ทั้งภาครัฐและเอกชน วิทยากรท้องถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่น ช่วยเหลือสนับสนุนกิจกรรมโรงเรียนด้านต่างๆ รณรงค์กำกับติดตามให้สถานศึกษา ชุมชน จัดกิจกรรมอนุรักษ์สืบสานจารีตประเพณีศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและ

ของชาติ พร้อมทั้งกิจกรรมยกย่องเชิดชูเกียรติคุณผู้มีปัญญาท้องถิ่นตามโอกาสอันควร จัด กีฬาสัมพันธ์ เวทีสัมพันธ์ ให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางแหล่งเรียนรู้ของชุมชน ห้องสมุด สถานกีฬา สถานสุขภาพ เป็นต้น

ด้านให้ความเห็นชอบ รายงานผลการดำเนินงานประจำปี ของสถานศึกษาก่อนเสนอต่อ สาธารณชน หมายถึง บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่จะต้อง กำกับ ติดตามให้ความเห็นชอบ ร่วมวิเคราะห์ผลการดำเนินงานประจำปี การจัดทำรายงานผลการ ดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษาและให้มีการเผยแพร่ต่อสาธารณชน

ด้านแต่งตั้งที่ปรึกษาหรือคณะกรรมการเพื่อดำเนินการตามระเบียบนี้ตามสมควร และปฏิบัติกรอื่น ตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษานั้น หมายถึง บทบาทหน้าที่ ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่จะต้องมีส่วนร่วม ในการแต่งตั้งคณะ อนุกรรมการที่ปรึกษา รวบรวม ระดมความคิดจากองค์กรท้องถิ่นหลายๆส่วน เพื่อให้เหมาะสม กับโครงการนั้นๆ ศึกษาภาระกิจงาน ร่วมวางแผนงาน ดำเนินงาน กำกับ ติดตามและรายงานผล งานที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษา

คณะกรรมการ หมายถึง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดพิษณุโลก ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2543 ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้ทรงคุณวุฒิและ ผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้แทนผู้ปกครอง หมายถึง ผู้แทนของผู้ที่มีบุตรที่กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษานั้นๆ

ผู้แทนครู หมายถึง ผู้แทนของผู้ปฏิบัติการสอน หรือผู้ปฏิบัติการสนับสนุนการสอน และผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษา ที่ผู้บริหารสถานศึกษามอบหมาย และปฏิบัติงานอยู่ในสถาน ศึกษา

ผู้แทนองค์กรชุมชน หมายถึง กลุ่มหรือสมาคม หรือชมรม หรือที่เรียกชื่อเป็นอย่างอื่น ที่เป็นที่ยอมรับของกลุ่มคนที่มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน ในการประกอบกิจกรรมในการประกอบกิจกรรม ใดกิจกรรมหนึ่งของชุมชน เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มธนาคารข้าว กลุ่มกองทุน ต่างๆ กลุ่มธุรกิจชุมชน ชมรม หรือสมาคมต่างๆ

ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง ผู้แทนขององค์กรรูปแบบการปกครอง ส่วนท้องถิ่น 4 รูปแบบ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และการปกครองรูปแบบพิเศษ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา ที่อยู่ใกล้ชิดหรือ อยู่ในเขตปกครองเดียวกับสถานศึกษา

ผู้แทนศิษย์เก่า หมายถึง ผู้ที่เคยศึกษาอยู่ในสถานศึกษานั้นมาก่อน

ผู้ทรงคุณวุฒิ หมายถึง ผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ผู้เชี่ยวชาญด้านใดด้านหนึ่ง จนได้รับการยอมรับยกย่องและเคารพนับถือจากคนในชุมชนให้เป็นผู้รู้ ปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาชุมชนหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ผู้นำทางศาสนาหรือผู้ที่ได้รับการยกย่องให้เป็นศิลปินแห่งชาติ คนดีศรีสังคม อดีตผู้บริหารโรงเรียนที่เกษียณอายุราชการแล้ว เป็นต้น

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ หรือผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดพิษณุโลก

อาชีพ หมายถึง การเลี้ยงชีวิต การทำมาหากินของบุคคลซึ่งเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย อาชีพรับราชการ อาชีพค้าขาย อาชีพเกษตรกร และอาชีพรับจ้างทั่วไป

ข้าราชการ หมายถึง ผู้ที่รับราชการหรือเป็นลูกจ้างประจำที่ปฏิบัติงานอยู่ในหน่วยงานของรัฐ รวมถึงข้าราชการส่วนท้องถิ่น ข้าราชการเมือง ข้าราชการนาหาย

ค้าขาย หมายถึง บุคคลที่มีอาชีพส่วนตัวทางการติดต่อซื้อขาย ทางธุรกิจการค้าขาย ธุรกิจด้านรับเหมา หรือธุรกิจอื่น เพื่อแสวงหาผลกำไรทุกประเภทเป็นอาชีพหลัก

เกษตรกร หมายถึง บุคคลที่ประกอบอาชีพทางการเกษตรเป็นหลัก เช่น เพาะปลูก ทำไร่ ทำนา ทำสวน เลี้ยงสัตว์ ทำการประมง เป็นต้น

ลูกจ้างทั่วไป หมายถึง บุคคลไม่มีอาชีพหลักอื่น เช่น รับจ้างทำงานทั่วไป ลูกจ้างชั่วคราวหรือลูกจ้างประจำที่ปฏิบัติงานในบริษัท ห้าง ร้าน เอกชน ซึ่งได้รับการบรรจุหรือจ้างมิได้บรรจุ มีรายได้ไม่ถาวรและหรือมีหลักประกันไม่แน่นอน

วุฒิการศึกษา หมายถึง สถานภาพทางการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกเป็น 3 ระดับคือ ระดับวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี วุฒิปริญญาตรี และวุฒิสงคทาปริญญาตรี

ขนาดโรงเรียน หมายถึง ลักษณะการจัดระบบของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ โดยยึดหลักเกณฑ์ดังนี้

โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดพิษณุโลก ที่มีจำนวนนักเรียนน้อยกว่า 500 คน

โรงเรียนขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดพิษณุโลก ที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 501 – 1,499 คน

โรงเรียนขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดพิษณุโลก ที่มีจำนวนนักเรียน 1500 คนขึ้นไป